

**QORTI CIVILI
(SEZZJONI TAL-FAMILJA)**

**ONOR. IMHALLEF
JOSEPH AZZOPARDI**

Seduta ta' l-24 ta' April, 2009

Citazzjoni Numru. 181/2005

A B

-vs-

C B

Il-Qorti;

Rat l-att tač-citazzjoni pprezentata fl-10 ta' Gunju 2005 li permezz tagħha l-attriċi ppremettiet:

Peress illi l-kontendenti żżewġu fit-30 ta' Settembru 1995 kif jirriżulta aňjar mič-čertifikat taž-żwieġ tagħhom hawn anness u mmarkat bñala Dok. A.

Peress illi minn dan iż-żwieġ, il-konjuġi B kellhom wild u čioe' D B li twieled fit-3 ta' Gunju 1997 (Dok. B).

Kopja Informali ta' Sentenza

Peress illi l-ħajja konjugali m'għadhiex aktar possibbli minħabba li l-konvenut irrenda ruħu ħati ta' tabbandun, eċċessi, sevizzi, vjolenza fiżika u psikoloġika u nġurji gravi fil-konfront ta' martu l-attriċi kif ser jirriżulta waqt it-trattazzjoni tal-kawża.

Peress illi l-attriċi ġiet debitament awtorizzata illi tippreżenta din l-istanza għas-separazzjoni *a mensa et thoro* mill-Qorti Ċivili (Sezzjoni tal-Familja).

Peress illi l-attriċi għamlet diversi tentattivi ta' rikonċiljazzjoni, inkluż li ħafret lil konvenut żewġha għall-agir vjolenti fil-konfront tagħha, iżda dawn ma tawx frott u dan minħabba l-agir intransiġenti tal-konvenut.

Peress illi t-tentattivi li saru sabiex tintlaħaq separazzjoni bonarja, inkluż permezz tal-medjazzjoni, ma tawx frott għall-istess raġunijiet.

Jgħid għalhekk il-konvenut għaliex in vista tal-premess m'għandhiex din l-Onorabbli Qorti:

1. Tiddikjara u tordna s-separazzjoni personali bejn il-kontendenti minħabba tortijiet esklussivament attribwibbli lill-konvenut u senjatament abbandun, eċċessi, sevizzi, vjolenza fiżika u psikoloġika u nġurji gravi fil-konfront ta' martu l-attriċi.
2. Tawtorizza lill-attriċi tgħix separata mill-konvenut żewġha.
3. Tordna li l-kura u l-kustodja tat-tifel minuri fuq imsemmi tiġi fdata f'idejn l-attriċi, b'aċċess lill-konvenut żewġha fil-ġranet u ħinijiet iffissati minn din il-Qorti u taht dawk il-kundizzjonijiet li din il-Qorti jidhrilha xieraq.
4. Tikkundanna lill-konvenut sabiex iħallas lill-attriċi martu u lil ibnu minuri dik ir-retta alimentarja xierqa u adegwata li tiġi ffissata mill-istess Qorti skond il-mezzi tal-konvenut u l-bżonnijiet ta' l-attriċi u ta' binha, pagabbli mill-konvenut lill-istess attriċi martu fil-ġimgħa jew fix-xahar kif ordnat minn din il-Qorti jew jekk hekk jidher

xieraq lill-istess Qorti, tordna lill-konvenut sabiex iħallas, minflok dak il-manteniment kollu jew parti minnu, somma globali li fil-fehma tal-Qorti tkun biżżejjed sabiex l-attriċi u binha jkunu finanzjarjament indipendenti jew anqas dipendenti mill-konvenut, skond dawk il-modalitajiet li din il-Qorti jidhrilha xieraq.

5. Tillikwida u tiddikjara xolta l-komunjoni ta' l-akkwisti eżistenti bejn il-kontendenti.

6. Tillikwida, tiddividi u tassenja l-assi ta' l-istess komunjoni ta' l-akkwisti lill-kontendenti f'dak il-porzjon u b'dawk il-modalitajiet li jiġu stabbiliti minn din il-Qorti, okkorrendo bl-opera ta' periti nominandi.

7. Tiddikjara li l-konvenut iddekada minn dawk id-drittijiet tiegħu, kif jiġi stabbilit minn din il-Qorti, skond ir-riżultanzi, u dan a tenur ta' l-Artikolu 51 tal-Kodiċi Ċivili.

8. Tordna li l-attriċi tkompli tgħix u tabita fid-dar matrimonjali u ċioe' fil-fond "address ..." flimkien ma' binha minuri, ad esklużjoni ta' żewgħa l-konvenut.

Bl-ispejjeż, kompriżi dawk inkorsi fil-proċeduri quddiem il-Qorti Ċivili (Sezzjoni tal-Familja) kontra l-konvenut li jibqa' ngunt minn issa stess in subizzjoni.

Rat id-dikjarazzjoni maħlufa ta' l-attriċi u l-lista tax-xhieda.

Rat in-nota ta' l-eċċezzjonijiet, ippreżentata fis-6 ta' Lulju 2005, li permezz tagħha l-konvenut eċċepixxa bir-rispett:

1. Illi filwaqt li jaqbel li l-ħajja miżżewġa tagħhom tkissret irrimedjabbilment, dan seħħ unikament tort ta' l-attriċi u għalhekk it-talbiet attriċi, in kwantu li jimputaw xi tort lill-eċċipjent għall-ksur tal-ħajja miżżewġa huma nfondati fil-fatt u fid-dritt u għandhom jiġu miċħuda bl-ispejjeż.

2. Illi hemm qbil li l-partijiet it-tnejn jiġu awtorizzati jgħixu separatament.

3. Illi mhux fl-interess tal-minuri li jiġi fdat fil-kura u kustodja ta' l-attriċi iżda għandu jiġi, fl-aħjar interess tiegħu, fdat fil-kura u kustodja kongunta tal-partijiet u l-aċċess ukoll regolat minn din l-Onorabbli Qorti dejjem fl-aħjar interess tat-tifel.

4. Illi r-raba' talba attriċi, in kwantu li tkopri manteniment għall-attriċi personalment, kemm f'rati mensili ossia f'somma globali, għandha tiġi miċħuda b'effett mid-data tad-digriet *pendente lite stante* li l-attriċi m'hiex skond il-liġi intitolata għall-manteniment mill-eċċipjent żewġha, kif jirriżulta waqt it-trattazzjoni. Illi hemm qbil li l-eċċipjent hu obligat imantni lil binhom minuri skond il-liġi, tenut kont ukoll il-mezzi u kapaċitajiet għax-xogħol ta' l-attriċi.

5. Illi hemm qbil dwar il-ħames talba attriċi.

6. Illi hemm qbil dwar is-sitt talba attriċi billi ukoll din l-Onorabbli Qorti tistabbilixxi data li minn dik id-data 'il quddiem l-akkwisti li jkunu saru bix-xogħol u ħila tal-attur jibqgħu biss a benefiċċju tiegħu u dan, okkorrendo b'opera ta' perit nominand u b'nomina ta' kuratur sabiex jidher fuq l-att opportun in rappreżentanza ta' l-eventwali kontumacċja.

7. Illi s-seba' talba attriċi għandha tiġi miċħuda in kwantu li ma jeżistux l-elementi ġuridiċi sabiex l-eċċipjent jitqies li ddekada mid-drittijiet tiegħu kif jirriżulta waqt it-trattazzjoni iżda għandha l-attriċi stess tiġi dikjarata li ddekadiet mill-jeddijiet tagħha a tenur ta' l-artikoli 48 sa 53 tal-Kodiċi Ċivili tal-Liġijiet ta' Malta li għandhom jiġu applikati kontriha *in toto* jew *in parte* u dan b'effett mid-data tad-digriet mogħti *pendente lite* (digriet 854/05) fl-20 ta' Ġunju 2005 kif jirriżulta waqt it-trattazzjoni.

8. Illi t-tmien talba ukoll għandha tiġi miċħuda u għandu, l-istess eċċipjent, jiġi awtorizzat jabita fid-dar matrimonjali "*address ...*" ad esklużjoni ta' l-attriċi.

9. Salvi eċċezzjonijiet ulterjuri u bl-ispejjeż kontra l-attriċi.

Kopja Informali ta' Sentenza

Rat id-dikjarazzjoni maħlufa tal-konvenut u l-lista tax-xhieda.

Rat l-affidavits preżentati mill-partijiet fosthom ta' l-istess partijiet;

Rat id-digriet tagħha tal-14 ta' Ottubru 2004 li permezz tiegħu nnominat lill-Avukat Dottor Ludvic Caruana u r-rapport tal-istess perit legali debitament maħluf *oltre* l-verbali tas-seduti li saru quddiem l-istess perit legali;

Rat l-atti proċesswali;

Ikkunsidrat;

Illi kif ġia' ingħad l-attriċi qed titlob is-separazzjoni mingħand żewġha l-konvenut għas-soliti raġunijiet. Il-partijiet jaqblu li għandhom jisseparaw iżda jwaħħlu f'xulxin għal dan. Minkejja li l-kawża kienet kontestata ħafna għall-inqas kien hemm ċertu sens ta' responsabbiltà da parti tal-partijiet fejn jirrigwardja t-tifel u ma kienx hemm wisq kuntrast dwar dan. Fil-fatt il-konvenut għalkemm qed jikkontesta t-talba ta' l-attriċi li jkollha kura u kustodja, fl-aħħar tal-proċeduri ndika li jinteressah l-iktar li jgħaddi kemm jista' jkun ħin miegħu. Għalhekk apparti t-tort ta' min tfarrak iż-żwieġ il-kontestazzjoni prinċipali kienet dwar il-qsim tal-komunjoni ta' l-akkwisti u l-manteniment li l-attur għandu jhallas. Il-Qorti għalhekk se tittratta l-vertenzi f'paragrafi għalihom.

TORT

L-attriċi waħħlet fil-konvenut fit-tifrik taż-żwieġ u qalet li kien iħalliha ħafna ħin waħedha; lanqas jiekol ma kien iddar għaliex ħafna drabi kien jiekol għand ommu. Anke nhar ta' Hadd kien jeħodha Marsaxlokk fejn huwa kien imur jistad u jħalliha waħedha fil-karozza; wara jmorru għand ommu u joqgħod jara t-*television*. Da parti tiegħu l-konvenut jgħid illi kienet l-attriċi li bdiet tiflef l-interess fih u ma tħallihx jersaq lejha; ilmenta mill-fatt li l-minuri kien jorqod fis-sodda magħhom anke meta kien qed jixhed (u għalhekk it-tifel ġia' kellu għaxar snin). Il-perit legali sab

diffikolta biex jinkwadra l-każ odjern taħt xi waħda mill-lanjanzi tradizzjonali u ndikati mill-liġi biex iwasslu għal talba ta' separazzjoni u wieħed jifhem din id-diffikolta' għaliex il-każ in kwistjoni huwa wieħed fejn tipikament il-partijiet tbeġħdu minn xulxin. Jista' jkun għalhekk li l-partijiet it-tnejn qalu l-verita' kif fuq imsemmi u b'riżultat ta' dan iż-żwieġ tfarrak irrimedjabbilment. L-artikolu 40 tal-Kodiċi Ċivili jipprovdi li l-Qorti tista' tippronunzja s-separazzjoni bejn il-miżżewġin jekk dan jirriżultalha anke jekk ebda waħda mill-partijiet ma tindika dan (u cioè' t-tifrik irrimedjabbli) bħala raġuni għas-separazzjoni.

Għaldaqstant il-Qorti taqbel mal-konklużjonijiet tal-perit legali f'dan l-aspett u żżid li l-partijiet sabu ruħhom f'*sistema costante di vessazione e di disprezzo, di oltraggio e di umiliazioni che rendono almeno inopportabile l'abitazione e la vita comune*'. (Caterina Agius vs Benedict Agius – Prim Awla 13 ta' Ġunju 1967). Dan mingħajr ma kien hemm ebda vjolenza fiżika bejniethom. Il-perit legali rravvisa wkoll li l-attriċi kellha żgur xi forma ta' ħbiberija ma' ċertu E u ġew traċċjati diversi telefonati bejn iċ-ċellulari ta' l-attriċi u dak ta' E li għalkemm ġie ngunt diversi drabi ma telax jixhed. Il-Qorti taqbel li *nonostante* ċ-ċaħda ta' l-attriċi il-probabbilta' hija l-attriċi minħabba l-ineżistenza ta' rapport li kellha ma żewġha daħlet fi ħbiberija intima ma din il-persuna u għalkemm ma tirravviżax prova suffiċjenti ta' adulterju, hemm raġunijiet biżżejjed biex tħoss li din il-ħbiberija tikkostitwixxi ngurja gravi fil-konfront tal-konvenut. Billi ma saritx kontro-talba t-tort ta' l-attriċi ma hux fundament għall-akkoljiment tat-talba għall-pronunzjament tas-separazzjoni iżda naturalment il-Qorti tieħdu in konsiderazzjoni fir-rigward tat-talbiet ta' l-attriċi.

KURA U KUSTODJA TAL-MINURI

Fil-mori tal-kawża kien hemm indikazzjoni ċara li l-konveut aċċetta li minħabba l-iskeda tax-xogħol tiegħu (huwa jaħdem għal rasu) ma hux f'pożizzjoni li jieħu ħsieb kostanti tal-minuri u għalhekk il-kura u kustodja tiegħu se tiġi affidata lill-attriċi b'aċċess adegwat lill-konvenut.

QSIM TAL-KOMUNJONI U RITORN TA' BENI PARAFERNALI

L-attriċi ndikat li l-partijiet għandhom id-dar konjugali fis-Siggiewi proprjeta' tagħhom; kontijiet il-Bank of Valletta; tliet elef lira Maltin (Lm3,000) li skond l-attriċi il-konvenut ħa minn kaxxa li kienet id-dar (apparentement fejn kienu jgħemmgħu l-flus); erbat elf lira Maltin (Lm4,000) li l-konvenut ħa biex jixtri garaxx f'isem il-ġenituri tiegħu; Van Tata mixtri fl-1997 għal erbat elef u tliet mitt lira Maltin (Lm4,300) u l-għodda li jaħdem biha. Il-konvenut da parti tiegħu semma l-istess affarijiet (*eccetto* l-flus għall-garaxx li jgħid li xtrawh ommu u missieru bi flushom) iżda jakkuza lill-attriċi li ħadet it-tliet elef lira (Lm3,000) hi. Jgħid ukoll illi l-ġenituri tiegħu tawh bħala rigal tlettax-il pagament għall-karozza (*circa* seba' mitt lira Maltin (Lm700) u mitejn u tlieta u sittin lira Maltin (Lm263) f'bolol (wieħed jippresumi tas-sigurta' soċjali). Ommu qalet fl-affidavit tagħha li l-garaxx xtrawh bi flushom. Ma hemm ebda dubju li d-dar konjugali illi inxtrat mill-partijiet flimkien qabel iżżewġu għandha tinbiegħ u r-rikavat jinqasam bejn il-partijiet.

Il-Qorti taqbel mal-konklużjoni tal-perit legali li fir-rigward tal-flus għall-garaxx ma ngabet ebda prova konkreta u ma tistax tiegħu konjizzjoni tagħhom. Fir-rigward tat-tliet elef lira Maltin (Lm3,000) pero tħoss li għandha iktar temmen lill-attriċi għaliex tikkonkludi li l-konvenut bħalma jgħri spiss f'dawn il-kawżi sab kif jeħohom biex inaqqas l-ammont li l-attriċi tista' teħodlu kif jingħad spiss. Għalhekk għandu jirrifondi nofshom lill-attriċi – ċjoe' elf u ħames mitt lira Maltin (Lm1,500) ossija tliet elef, erba' mija u erbgħa u disgħin Ewro u sitt ċenteżmi (€3,494.06).

Rigward il-konsistenza ta' l-assi fi flus ma jidhirx li hemm kontestazzjoni illi dawn jikkonsistu fil-kontijiet bankarji ndikati fir-rapport li se jissemew fil-parti disposittiva tas-sentenza, u dawn naturalment għandhom jinqasmu bejn il-partijiet fi kwoti indaqs.

Ma ġewx kontestati r-rigali ammontanti għal *circa* disa' mija u tlieta u sittin lira Maltin (Lm963) ekwivalenti għal elfejn, mitejn u tlieta u erbgħin Ewro u dsatax-il ċenteżmu

(€2,243.19) li saru lill-attur mill-ġenituri tiegħu u għalhekk dawn għandhom jitnaqqsu mill-ammont fuq imsemmi ta' €3,494.06; għalhekk hemm bilanċ ta' elf, mitejn u ħamsin Ewro u sebgħa u tmenin ċenteżmu (€1,250.87). Ma sarux valutazzjoni ta' l-għodda u tal-vettura; madankollu din inxtrat fl-1997 għal iktar minn erbat elef Ewro (Lm4,000) u għalhekk il-Qorti se tivvalutaha elfejn, tliet mija u tletin Ewro (€2,330) - sehem l-attriċi għalhekk huwa ta' elf, mija u ħamsa u sittin Ewro (€1,165). Fir-rigward ta' l-għodda pero' billi ma sarix prova suffiċjenti l-Qorti ma tistax tippronunzja ruħha kif ma tistax fir-rigward ta' l-oġġetti fid-dar li lanqas biss issem mew. Kwindi l-konvenut għandu jhallas b'kollox elfejn, erba' mija u ħmistax-il Ewro u sebgħa u tmenin ċenteżmu (€2,415.87) lill-attriċi.

MANTENIMENT

Bħalissa hemm *in vigore* digriet ta' din il-Qorti li permezz tiegħu l-konvenut qed iħallas manteniment ta' disgħa u sittin Ewro u tmienja u tmenin ċenteżmu (€69.88) għall-minuri u sitta u erbgħin Ewro u disgħa u ħamsin ċenteżmu (€46.59) għall-attriċi. Il-perit legali kkonkluda illi l-ammont għall-minuri għandu jizdied filwaqt li l-attriċi għadha biżżejjed żagħżuġha biex tfittex ix-xogħol. Giet iċċitata s-sentenza "**Lea Tabone vs Jesmond Tabone**" (2 ta' Ottubru 2003) fejn intqal illi l-fatt li l-mara ma taħdimx ma jfissirx li din ma għandhiex il-potenzjal li taħdem u tiġġenera ntrojt. L-avvanz tal-mara ġab miegħu wkoll responsabbiltajiet fuq il-mara. Ferm aktar milli kellha qabel. Dawn ir-responsabbiltajiet huma riflessi wkoll anke fejn jirrigwardja manteniment. Li jfisser li hi wkoll trid terfa' r-responsabbiltajiet għal dak li jirrigwardja l-manteniment tal-familja. *In linea di massima* wieħed bilfors jaqbel ma' dan il-pronunzjament għalkemm wieħed irid ukoll iġib quddiem għajnejh illi sa ftit ta' snin ilu anke l-istess ġenituri kienu jiskonsiljaw lil uliedhom bniet biex ikomplu jistudjaw għaliex kienu jikkonsidraw li l-importanti għalihom kien li jkunu jafu jmexxu d-dar billi jsajru tajjeb u jieħdu ħsieb l-ulied. Dan bir-riżultat li għad għandna f'pajjżna ġenerazzjoni ta' nisa miżżewġin pjuttost żagħżuġ u allura f'saħħithom, iżda neqsin għal kollox minn hekk imsejja *skills* biex jidhlu fid-dinja tax-xogħol jekk mhux f'xogħol ta' ħasil u tindif, ħafna drabi *part-time*,

jekk mhux addirittura minghajr l-hekk imsejjañ ktieb tax-xogħol. Dan qed ifisser illi f'każijiet ta' separazzjoni fejn il-mara tirrinunzja jew tiddekadi mid-dritt tal-manteniment, jiġri li mhux il-mara toħroġ taħdem u tfendi għal rasha iżda ħafna drabi mara jkollha tiddependi mis-servizzi soċjali mħallsin naturalment mit-taxxi ta' dawk kollha li jaħdmu. Fil-każ in eżami l-attriċi għandha *circa* sebgħa u tletin (37) sena u sfortunatament ma tressqu ebda provi dwar il-kapaċitajiet tagħha; madankollu l-Qorti trid ukoll iżżomm quddiem għajnejha dak illi ġia' qalet fir-rigward tal-ħbiberija ma' terza persuna u għalhekk se tkun limitattiva sewwa fil-ħlas li se tordna lill-konvenut iħallas għall-istess attriċi għaliex għalkemm ma rriżultax adulterju hemm indikazzjoni ta' inġurja gravi. Għalhekk se tordna ħlas ta' manteniment ta' erba' mitt Ewro (€400) fix-xahar għall-minuri u mitt Ewro (€100) fix-xahar għall-attriċi.

DEĊIŻJONI

Il-Qorti għalhekk qed tiddeċiedi din il-kawża billi:

1. Tippronunzja s-separazzjoni bejn il-kontendenti iżda minħabba li ż-żwieġ tfarrak irrimedjabbilment;
2. Tilqa' t-tieni talba u tawtorizza lill-partijiet jgħixu separati;
3. Tilqa' t-tielet talba u taffida l-kura u kustodja tal-minuri D f'idejn l-attriċi b'dan li l-konvenut ikollu aċċess nhar ta' Tnejn u l-Erbgħa bejn l-4:30 p.m u t-8:00 p.m., u s-Sibt jew il-Ħadd alternattivament bejn l-10:00 a.m. u l-5:00 p.m.;
4. Tordna lill-konvenut iħallas manteniment ta' erba' mitt Ewro fix-xahar lill-konvenuta bħala manteniment tal-minuri, u mitt Ewro fix-xahar għall-istess attriċi, *rebus sic standibus*;
5. Tordna x-xoljiment u likwidazzjoni tal-komunjoni ta' l-akkwisti billi tassinja lill-konvenut il-vettura Tata u tordnalu jhallas is-somma ta' elfejn, erba' mija u ħmistax-il Ewro u sebgħa u tmenin ċenteżmu (€2,415.87) lill-attriċi a saldu ta' sehemha mill-komunjoni ta' l-akkwisti għar-raġunijiet indikati; tordna li dawn il-kontijiet bankarji u ċioe' G, H, I, J, K kollha mal-Bank of Valletta għandhom jinqasmu fi

kwoti ndaqs bejn il-partijiet; tordna li d-dar konjugali li ġgħib l-isem “*address ...*) għandha tinbiegħ bis-subasta wara li jgħaddu aktar minn sitt xhur mil-lum u r-rikavat jinqasam fi kwoti ndaqs bejn il-partijiet – għall-iskop li jistma l-proprjeta' tinnomina lill-AIC Mario Cassar, u għall-pubblikazzjoni (*occorrendo*) tal-kuntratt tinnomina lin-Nutar Silvana Borg Caruana u lill-Avukat Dottor Gabrielle Buttigieg bħala kuratriċi tal-kontumaċi, u l-istess att għandu jiġi publikat fl-edifiċju tal-Qorti fid-data li tiffissa l-Qorti stess fuq talba tan-Nutar nominand jew xi hadd mill-partijiet.

6. Tiddikjara li l-partijiet iddekadew mid-drittijiet suċċessorji fir-rigward ta' xulxin;

7. In vista tal-premess tiċhad it-tmien talba attriċi. L-ispejjeż tal-kawża jkunu bla taxxa bejn il-partijiet iżda d-dritt u spejjeż tal-perit legali għandhom jinqasmu ugwalment bejn il-partijiet.

Moqrija.

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----